

דו"ח איכות

ידיעון התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

גיליון סיכום הפעילות בחודש מאי 2017

מידע נוסף באתר התנועה: www.mqg.org.il

להרחיק את דרעי משולחן הממשלה – עקב החקירות הפליליות המתנהלות נגדו, ועל רקע היותו עבריין שכבר הורשע בשוחד בכהונתו הקודמת, התנועה דורשת מראש הממשלה לשקול בשנית האם ראוי שאדם כזה ישב אל שולחן הממשלה, יאחז בסמכויות שר וינהיג את השלטון המקומי במדינת ישראל; אמנם חזקת החפות עומדת לחשודים, אך אין ענייננו כאן באדם מן השורה שחשוד בפלילים, אלא בשר המכהן כאשר קופת השרצים תלויה מאחורי גבו כוללת הרשעות בפלילים ובפרט בשוחד, ומעליו תלויה עתה עננת חשדות חמורים נוספים. ולכן קוראת התנועה ולמעלה מ-75,000 אזרחים שחתמו על עצומת התנועה בעניין, לראש הממשלה להרחיק את דרעי משולחן הממשלה.

עתרנו לבג"צ: להורות על חקירת חשד לביצוע עבירות מתחום ההגבלים העסקיים במסגרת "פרשה 2000" - התנועה לבג"ץ כנגד היועמ"ש, פרקליט המדינה, הממונה על ההגבלים העסקיים וראש הממשלה, בבקשה למתן צו על תנאי אשר יורה לחקור חשד לביצוע עבירות מתחום ההגבלים העסקיים בפרשת שיחות נתניהו-מוזס ("פרשה 2000"). עתירה קודמת בנושא נדחתה על הסף בנימוק שלא ניתן זמן מספיק ליועמ"ש להגיב לפניית – והעתירה הנוכחית מוגשת לאחר שהיועמ"ש נמנע מלהשיב במשך חודשיים נוספים. עם פרסום תוכן המגעים והשיחות בין נתניהו ל מוזס בחודש ינואר, פנתה התנועה לממונה על ההגבלים העסקיים (ולאחר מכן גם ליועמ"ש) בדרישה לחקור עבירות מתחום ההגבלים העסקיים, הכרוכות, על פי החשש, בפרשה. זאת, מאחר שמטרת השיחות הייתה לכאורה להביא להחלשת התחרות בין שני גופי תקשורת מרכזיים בשוק התקשורת בישראל ('ידיעות אחרונות' ו'ישראל היום'). התנועה ציינה כי הדבר מעלה חשש לעבירות מתחום ההגבלים העסקיים מצד מי מבין המעורבים בפרשה. מסתבר כי החשדות הנחקרים במסגרת החקירה הם רק ביחס לעבירות מתחום טוהר המידות והשחיתות השלטונית, ועולה כי חשדות הנוגעים לפן ההגבלים העסקיים לא נחקרו ואינם נחקרים כלל לא על ידי רשות ההגבלים העסקיים וגם לא במסגרת החקירה הראשית עליה הורה היועמ"ש והמתנהלת על ידי משטרת ישראל.

דורשים סנקציות אישיות לדירקטורים של חברת החשמל שאישרו את הסכם הגז שעלה מאות מיליונים לציבור – התנועה פנתה לכחלון, שטייניץ ורשות החברות הממשלתיות בדרישה לנקוט סנקציות אישיות כנגד הדירקטורים בחברת החשמל אשר אישרו את הסכם הגז מול שותפות תמר. ממצאי דו"ח מבקר המדינה מצביעים על כך כי ההסכם גרם לחברה להוצאות בסך מאות מיליוני דולרים אשר גולגלו באופן ישיר על הציבור, ולא ייתכן שהדירקטורים ימשיכו בתפקידם ללא מפריע וללא בדיקה מעמיקה, לאור ממדי המחבל העולים מדו"ח זה.

דורשים לחשוף את כל המידע על "הכספים האסורים" במושבים - התנועה פנתה למשרד המשפטים בבקשה לקבל מידע וחומרים הכוללים מידע מפורט הנוגע לאכיפה המתבצעת על ידי הפרקליטות בנושא כספים אסורים. בעיתון "גלובס" פורסם כי פרקליטות מחוז ירושלים החליטה להעניק קדימות לחקירת משטרה אשר עסקה בחשדות לגביית "כספים אסורים" בהרחבות במושבים נחם. הכינוי "כספים אסורים" מתייחס למקרים בהם בעלי זכויות הרחבה במושבים מנצלים לרעה את זכותם להמליץ על זהות הקונה בקרקע, על ידי הצבת דרישת תשלום כתנאי לכך שימליצו על קונה פלוני, וכן דרישה לתשלום נפרד לוועד המושב, תמורת אישורו לקניית חלקה בהרחבה. במקרים מסוימים אף עולה דרישה כלפי הרוכשים כי הקבלן המבצע את התכנון והבנייה בחלקה יהיה כזה אשר נבחר מראש על ידי וועד היישוב, ובתמורה לכך משלם להם הקבלן תשלום או אחוז מן הרווחים. תופעת הכספים האסורים נאסרה במפורש על ידי רשות מקרקעי ישראל אך זו מתקשה לבצע אכיפה אפקטיבית בנושא. בעקבות הפרסום בעניין מושב נחם, פנתה התנועה לפרקליטת מחוז ירושלים בבקשה לדעת האם טופל נושא החשדות במקרה הספציפי, וכן האם קיימים תיקים נוספים העוסקים בתופעת הכספים האסורים שהתגבשו לכדי כתבי אישום. בין החומרים אותם מבקשת התנועה: מספר חקירות פליליות שנפתחו, מספר כתבי אישום שהוגשו, מספר ההרשעות שהתקבלו.

יש למנוע את ניצול כוחו של מונופול הגז - בעקבות פרסומים שונים לגבי השקת קמפיין בעלות של קרוב לשבעה מיליון שקלים לעידוד השימוש בגז הטבעי אשר, על פי הפרסומים, נועד גם להצדיק את התנהלות הממשלה ומשרד התשתיות בכל הנוגע למתווה הגז, פנתה התנועה לשר התשתיות, וביקשה להבין מהי מטרת הקמפיין ומה תוכנו. התנועה ביקשה להבין מדוע במקום שמשרד התשתיות ידאג להבטיח את כדאיות המעבר לשימוש בגז טבעי, ולקדם את האינטרסים של התעשייה והכלכלה הישראלית, המשרד מוציא כסף רב על קמפיין פרסומי, ובכך מנסה לחפות על מחבלים קשים.

התנועה פנתה לשרת התרבות - יש להבטיח את קיומו של שבוע הספר; גם בפרופריה - בעקבות פרסומים לגבי סירוב משרד התרבות לתקצב את אירועי שבוע הספר באמצעות התאחדות הוצאות הספרים ולקיים במקומם אירועים ע"י המשרד פנתה התנועה לשרה וביקשה להבין כיצד מתוכננת הוצאת התוכנית בפועל, מה יכללו האירועים והיכן ימוקמו.

הגיע הזמן לביקורת חיצונית על הדוחות הכספיים של המועצות הדתיות - התנועה פנתה לשר לשירותי דת בדרישה להפעיל את סמכותו לפי חוק שירותי הדת היהודיים ולהקים מערך ביקורת חשבונאית בלתי תלוי לכלל המועצות הדתיות, שיקיים ביקורת חיצונית לדוחות הכספיים המוגשים מטעם המועצות הדתיות, בהתאם לתקנים החשבונאיים המקובלים. התנועה קוראת גם לשר האוצר, ח"כ משה כחלון לתמוך וללוות את הפעלת סמכות זו.

לאכופ את ההסכם בין מד"א לאיחוד הצלה - בעקבות פרסומים לגבי סירוב לכאורה מצד מד"א למתן פרטים אודות קריאות לכוני איחוד הצלה בניגוד להסכם שנחתם בין הצדדים, התנועה פנתה לשר הבריאות בקריאה להתערבותו המיידית. לעמדת התנועה, לא מתקבל על הדעת כי פוליטיקה פנימית בין הארגונים תמנע טיפול רפואי יעיל ולעיתים אף תסכל הצלת חיים. ממידע שהגיע לתנועה, נכרת הסכם הבנות בין למד"א לבין איחוד הצלה אשר עוסק באופן בו תיעשה הזנקת הכוננים של הארגונים ובשיתוף פעולה הנדרש בין הארגונים. זאת, על רקע דיון בכנסת בעניין המאבקים בין הארגונים שבסופם הוחלט שהצדדים יישבו בחסות משרד הבריאות וינסו להגיע להסכמות על שיתוף מידע של קריאות חירום רפואיות. על פי התלונות שהגיעו לתנועה, עולה החשש כי בפועל מד"א אינה מקיימת את ההסכם. אף מכתבות שהתפרסמו לאחרונה בעיתונות, עולה כי לא רק שהקריאות אינן בהכרח עוברות לכוני של איחוד והצלה ואין שיתוף מידע כנדרש, אלא שמד"א אף מסרבת לכאורה לתת פרטים אודות קריאה כאשר החובשים מטעם איחוד הצלה מתקשרים לבקש זאת. לעמדת התנועה, מדובר בדיני נפשות ממש, לפיכך, התנועה קראה לשר הבריאות לפעול מיידית לאכיפת הסכם ההבנות בין הצדדים.

האם בית המשפט נתן כוח לא פרופרציונלי לוועד עובדי חברת החשמל? - פסק דינו של בית הדין הארצי לענייני עבודה בערעור שהגישה המדינה פורסם, ובמסגרתו דחה בית הדין את טענות המדינה הנוגעות לסמכותה לקדם רפורמה מקיפה במשק החשמל, תוך שהוא מקבל את עמדתו של ועד עובדי חברת החשמל. עמדת התנועה היא כי במצב עניינים זה, ככל למעשה בית הדין את יכולתה של המדינה להוציא לפועל וליישם רפורמות הנוגעות למשק החשמל מבלי שגיבשה תחילה מתווה מוסכם ומקובל על ועד עובדי חברת החשמל. משמעותו המיידית של פסק הדין היא כבילה, כאמור, של יכולתה של המדינה להוציא לפועל רפורמות חשובות במשק החשמל, אולם משמעותה הרוחבית, והבעייתית יותר, נעוצה בהיות פסק דין זה תקדים מסוכן אשר יכול בעתיד למנוע מהמדינה לקבל וליישם רפורמות מבניות אחרות הנוגעות למשק האנרגיה בפרט, ולמשק הישראלי בכלל. כמו כן, בית הדין העניק כוח עצום, בלתי פרופרציונלי כמעט, למספר ארגוני עובדים – ברובם ארגונים העובדים בגופים מונופוליסטיים – להחזיק את המדינה, ומתוך כך את הציבור הישראלי, כבני ערובה עת נתנה בידם את הכח לסכל כל רפורמה הנחוצה למשק ולהגשמת האינטרס הציבורי הרחב תוך שהם מבכרים את האינטרס הצר של מספר מצומצם של עובדים. התנועה פנתה ליועמ"ש ולפרקליט המדינה והביעה את עמדתה כי על המדינה לעתור לבג"צ כנגד תוצאות פסק הדין של בית הדין הארצי לעבודה על מנת שיכריע בסוגיה האמורה לעיל. התנועה הודיעה כי במידה ותדרש, תבחן הצטרפות להליך.

עמדת התנועה בנוגע לתזכיר תקנות בתי המשפט לעניין אגרות בתובענות ייצוגיות: מי שצודק – לא משלם - עמדת התנועה הינה כי משרד המשפטים אכן צודק שישנה בעיה אמיתית של הגשת תובענות ייצוגיות בלתי ראויות, ואכן יש מקום שהמדינה תפעל לצמצום התנהלות לקויה זו לשם הפחתת העומס על בתי המשפט. התזכיר המוצע אמנם עשוי להגשים את התכלית הראויה, אולם במקביל הוא ישמוט את הקרקע מתחת למוסד התובענות הייצוגיות כולו, ויאייץ את תכליות החוק. לפיכך, מדובר בהסדר בלתי-מידתי. חלף זאת, התנועה רואה לנכון להציע לעגן הסדר שיקשור בין "איכות" התובענה (שבאה לידי ביטוי בהצלחתה) לבין תשלום האגרה, כך שמי שצודק לא משלם, ומי שמזיק – בין אם הנתבע ובין אם מגיש תובעת הסרק – משלם; זאת בנוסף להצעות נוספות שהגישה התנועה בהודעה על עמדתה.

מה קורה עם המתווה להסדרה וולונטרית של התארגנות חקלאית? - כידוע, כיום פועלות מועצות ייצור שהשתתפות ביניהן אינה וולנטרית ואין לה אח ורע בעולם, ונראה שיותר משהיא משרתת את האינטרס של הציבור, של הצרכנים או של החקלאים – היא משרתת את האינטרס של קומץ עסקנים; לאחרונה התקבלה החלטת ממשלה על-פיה מונתה ועדה לבחינת הצעה לתיקון חוק מועצת הצמחים, והוועדה המליצה על יישום מתווה נסיוני במסגרתו תוסדר התארגנות חקלאית וולנטרית במספר מינים בענף הפירות. משחלפה יותר משנה מהחלטה הזו, התנועה פנתה למשרד החקלאות בבקשה לקבל מידע על ההתקדמות בנושא, לוחות זמנים ועוד.

פעילויות נוספות בתקופה האחרונה: למנות יו"ר לדירקטוריון התעשייה האווירית בהקדם - התנועה פנתה לשר הביטחון ושר האוצר לפעול לאלתר למינוי יו"ר לדירקטוריון התעשייה האווירית, משרה שנותרה יתומה מזה 9 (!) חודשים: "מינוי זה נדרש על פי דין, אולם נחוץ ביותר שאת לנוכח החקירה הפלילית המקיפה, החשדות החמורים למעשי שחיתות על ידי עובדים ונציגי ועד העובדים ותכנית ההכרזה חסרת התקדים שמיושמת בעת האחרונה". הותרת החברה ללא יו"ר דווקא בזמנים אלו מותירה אותה חשופה לקשיים הרבים – הן מבית והן מחוץ, וכפופה להשפעות התרבות הארגונית הבעייתית שנהוגה בה שנים רבות; **הצעה לגיבוש נהלי חובת ההנמקה והפרסום של פסקי בוררות שהמדינה צד להם** – התנועה פנתה למשרד המשפטים על-מנת לברר היכן עומדת ההצעה. בין התיקונים שהתנועה עמדה עליהם, ניתן למנות הטלת חובה על פרסום פסקי בוררות שהמדינה צד להם; חובת נימוק פסק הבוררות; והטלת מגבלות על העברת סכסוכים שהסכומים הנדונים בהם גבוהים מסך של חצי מיליון ₪ להכרעה באמצעות בוררות; **התנועה פנתה למשרד המשפטים והעבירה המלצות הנוגעות לסוגיית היועצים החיצוניים לנבחרי ציבור** - כוחו של ההסדר שבהמלצות התנועה הנו בצמצום משמעותי של תופעת ניגוד העניינים, ולהבטיח כי לגורמים פרטיים לא יצמח יתרון מאספקת שירותים לנבחרי ציבור; בנוסף דורשת התנועה להוסיף סנקציות למי שיפרסם הסדר ניגוד עניינים; זאת לאחר שיועצים חיצוניים כיכבו בכמה מפרשיות השחיתות שנחשפו לאחרונה.

פעילות התנועה במישור המוניציפאלי בתקופה האחרונה - עשרות אחוזים מפעילות התנועה נעשים במישור המוניציפאלי – ולמרות שהמאבקים האלה לא עושים כותרות, דווקא שם מתרחשת הרבה מהשחיתות ושם מנוהל הרבה מאוד הכסף הציבורי מצורפת דוגמא אחת מבין אינספור פעולות שהתנועה מבצעת יום-יום בתחום זה: **חולון** - בעקבות בדיקת משרד מבקר המדינה בעניין התנהלות עיריית חולון, פנתה התנועה למבקר המדינה, הציגה את הידוע לה בעניין התנהלות העירייה וביקשה כי יוסקו מסקנות אישיות נגד מנכ"לית העירייה ומי שאפשר לה להתנהל באופן הנוגד את הדין וכי המבקר יקבע כי אין למנותה לשום תפקיד ציבורי. בין היתר, עוסקת התנועה בנושא מינויה של עורכת דין לתפקיד יועמ"שית העירייה בשנת 2011, אף שלא עמדה בתנאי הסף; ובהתנהלותה של המנכ"לית בנושאים הקשורים בנסיעות לחו"ל על חשבון הציבור ללא אישורים כנדרש, ובעיות בדיווחי הנוכחות, כעולה מהפרק שהוקדש למנכ"לית בדו"ח ביקורת על הרשויות המקומיות לשנת 2016; **המועצה האזורית גלבוע** – לאחר דו"ח חמור של מבקר המדינה בנוגע לאי-סדרים בניהול הסעות תלמידים למוסדות חינוך, שכלל אף המלצות אישיות בנוגע למספר בעלי תפקידים במועצה – התברר ששניים מהם עודם עובדים במועצה ולאחרונה אף פורסם בתקשורת תחקיר המזכיר את שניהם, ועניינו שוב אי-סדרים בכל הנוגע לתקציבים, חשבונות ומכרזים הנוגעים להסעות. התנועה פנתה למשרד הפנים בדרישה לברר האם הוועדה לחיוב אישי דנה בעניינם של השניים.